

הלכות שבת סימן רענ

(ג) ונגמלך ואכל. וצא (ביי סוף הסימן): ד' יכול אדם (טו) לקדש לאחרים אף על פי שאינו אוכל (יז) עמקם, דלדידהו הני מקום סעודה. ופארעלגב דבכרפת הימן אינו יכול להוציא אחרים אם אינו נהנה (יח) עמקם, פינן דהאי 'בורא פרי הגפן' הוא חובה לקדוש, בקדוש היום דמי, ויכול להוציאם אף על פי שאינו נהנה: הגה (יט) ואפלו בקדוש של יום (ז) בשחרית בשבת מתר לעשות פן (רכנו ירוחם וביי בשם הר"ח הר"א ש' הסדר סי' תפ"ד). (כ) *והוא שאינם יודעים. ונאם יזין לא קדש לעצמו, יתרו שלא יטעם עמקם, שאסור לו לטעם עד שיקדש במקום סעודתו: ה' *כתבו התאונים: ה' דאיין קדוש אלא במקום סעודה, אפלו אכל דבר (ה) (כא) מועט או שתה כוס יין שחביב עליו (ו) (כב) ברכה, יצא ידי קדוש

ח הר"א ש' קדוש
ע"י פקחים ט' ראש
שעה כ"ט י' הראש
ר"ש פרק ערבי פסחים
ר"מ קה"ק א' ונפחות
טובתי בק"ק כ"ט
כ' טור בשם רבי
יוסף אשולו לר"ע
הרש"ה רה"א ש'

באר היטב

כתבו דבצי שישקה עוד כוס מלבד כוס של קדוש, והשפחה השנייה נחשבת לסעודה, לפי מדינת אסור למוהל לשתות כוס של מילה בשבת, ע"ש, רק מ"ש הש"ו דא"כ כל קדוש לא יצטרף להיות במקום סעודה דהא צריך לשתות ק"ל לגמיו, ע"ש, ליחא, דמלא לגמיו הני בציר מרביעית והתאונים מצרכי לשתות רביעית, פרי"ח וכ"כ סדאסתן, ואפשר לומר דלשיתו אצל לפי מ"ש בסימן קצ סי"ק ג, ע"ש. ונקט אבדעוהו השיג על הפי"ח וט"ז

(ג) ונגמלך ואכל. ור"ל שנהיה בדעתו לאכל בכית אחר ונגמלך ואכל במקומו מיד. וצא: (7) בשחרית. ובשאר אכילות בשבת לא יבדל להם המוציא, ואם מקדש על היין לא יבדל בהו המוציא, ט"ז, ע"ש: (8) מועט. הניו פנות: (1) ברכה. פי' שפחה רביעית שחביב ברכה אחרות, משמע מדברי רמ"א וביי דתניו ששקה בשער קמה שטועם כוס של קדוש, וימ"ש פסקו דבמילה בשבת שרי למוהל לשתות אם שותה בשער. ולבדש ופי"ח וט"ז

משנה ברורה

מתחלה שיקדש הוה בדעתו (טו) שלא לאכל כלל עד אחר זמן, וגם זה הוה בדעתו גם כן שלא לאכל בבית זה אלא בכית אחר, מפל מקום פינון שאחרתהו נמלה ואכל מיד במקום הקדוש, אין צריך לתור ולקדש: ד' (טו) לקדש לאחרים. והוא היין (יז) דלקטנים מתר לקדש אף על פי שאינו אוכל עמקם, כדי לתנכם במצותו¹⁴⁸, והוא שאינם יודעים לקדש בעצמם, ויבדל קבפה לענין גדול: (יז) עמקם. ואפלו (יח) אם כבר יצא לעצמו¹⁴⁹: (יח) עמקם. דנקמא לך: כל ברכות הנהנין אין אדם מוציא את חברו אם הוא עצמו אינו נהנה¹⁵⁰, רק בדבר שהוא חוב, כגון קדוש וכיוצא בו, אדם מוציא חברו, וכמבאר הכל בסימן קסד סעיף יט וק"י¹⁵¹): (יט) ואפלו וכו'. ורצה לומר: אף דשים כל הקדוש הוא רק 'בורא פרי הגפן' לבד, מכל מקום פינון דהיא מצוה, ועקרונתה שלא בשביל הנאה אלא מצוה עליו כשאר מצותיו¹⁵², משום הכי מוציא אחרים אף על פי שאינו נהנה¹⁵³. בקדוש הלילה, ולא דמי לברכת 'המוציא' של שבת (יט) של כל השלש סעודות, דאינו מוציא אם אינו אוכל עמקם; דאף שהם חוב, אין החוב עליו משום מצוה¹⁵⁴ אלא כדי שיהנה מסעודת שבת, ואין להמצוה עצמה חוב, דהיא אם היא נהנה משה שמתענה (כ) אין צריך לאכל, דאימת בסימן רפח, על פניו אין מוציא אחרים אם אינו אוכל עמקם. ואם קדש על הפח, (כא) אז מוציא גם בברכת 'המוציא'¹⁵⁵, דהיא ברכת 'המוציא' בברכת 'בורא פרי הגפן' לקדוש פינון דמנא: (כ) והוא שאינם יודעים. דאם יודעים לקדש בעצמם, אינו יכול להוציאם בקדוש שלו (כב) אם אינו יוצא אז בעצמו הפקדו¹⁵⁶. והפרי קדש בסימן תקפה חולק ויסיבא לה דבכל גוני יוכל להוציאם. ובספר ארצות החיים סימן ח מסיק גם כן דמדינת יכול להוציא בכל גוני, אף לכחולה המצוה שיקדש בעצמו פינון שהוא פקיד¹⁵⁷, וגם חברו המוציא אינו יוצא עקה בהקדוש. ואשה אלמנה שאינה יודעת בעצמה אין לקדש. לא חיכל לבנס בכית אחר לשמע קדוש, פינון שאינה סועדת שם כלל, אלא יבנס אחר לביתה לקדש לפנייה, ומנהי זה אף שהוא אינו יוצא עקה בהקדוש: ה' (כא) מועט. הניו (כג) על כל פנים

באור הלכה

אחרת. דין זה כתבו המגן אברהם בהדיא וכן כתב הגר"א, ומקורם הוא מהא דרב הונא, דאם הנה יצא במקומו עד שביאו נר דלוק לא הנה צריך לתור ולקדוש עבר השניה, ועל פתח משום דמעברא בשעת קדוש לא הנה דעתו להשתחו. וקצ"ה, דלמא שאני טעם דהשתיה הנה בדברים שהם צרך סעודה, אכל בדברים שאינם צרך סעודה יש לומר, פינון דעל פל פנים הפסיק בין הקדוש לסעודה לא מהני מה שהיה דעתו להשתחו בשעת הקדוש שלא להפסיק, פי' היכי דלא מהני לענין שני מקום אף שמהני הנה אחרת רק על ידי אדם, וקמעשה דרב הונא. ודע עוד, דלא נוכל למילף מפשוטה דרב הונא רק על הקמשך זמן מועט, אכל לזמן מרבה אין טעם קצוה משום, ואפשר דמיטעם הכי דיק סתמי אדם וכתב שנהנין לשהות איתו זמן. אף בשאר אחרונים לא הנה לזמן זה. ודע עוד, דמה שכתבתי במשנה ברורה: או שישקדש בחדר זה וכו' או מארעא לאגרא ועל ידי הלילה וכו', כן מוכח באגור שכתב שם תה לשונו: אפלו באותו מקום וכו' וכי נהכל כמו שכתב אצלנו בדברימשה, אכל אם הנהנה וצוה לאכל שם מיד, אפלו אם הנה הולך לדרך גדול ומתוך פה שותה עד שגועי לישום, השיב מקום סעודה לפי הירושלמי, ואפלו בקרלין גדולים חשיב טענה לפנה מקום סעודה, עד כאן לשונו. והנה מה שכתב בדרך גדולי אין לו טעם באור. ועין בדברימשה שפון קצת לתקן זה וכתב שיהיה בדרך זמן גדול, אכל אם כן מה שסיים לפני הירושלמי אין לו טעם באור. ונראה שיש טעם סופר טען, דמקום שכתוב ירדו גדולי צריך לומר ירדו ג, וישקה אחי שפיר מה שסיים לפני הירושלמי, דהינו טה שהובא בפוסקים בשם הירושלמי דספדה, שמתר בסכתו ערבה עליו לקדש בחוף ביתו על פנות לעלות ולאכל בסעה, אף שמתענה על ידי עלתו לג לא חשיב שהיה, והוא היין בחדר לחדר, דין אהו עם מארעא לאגרא, כדמחב בפוסקים. והמעין האמתי יראה שכתבנו האמת בענין השם בדברי האגור, ולפי זה לא נוסף כלל באגור פינון שהיה להסתר מחמת שמתחלה היתה דעתו שלא להשתחו, ושאני טעם דהשתיה היתה בעליה שהוא לערף הסעודה ולא חשיב שהיה כלל: * והוא שאינם יודעים. ענין במשנה ברורה. וכן נראה לענין דמי דביעבר מוציא בכל גוני, הכל הכרחה אף על פי שצא מוציא אפלו לבק, כדוע להטעמן¹⁵⁸ בסימן ח סעיף ה בארונים שם ובהגהות שרי"י סוף פרק ג דראש השנה וכו' על המשנה דאין פורסין את שמי. ומה שכתב בבית יוסף פה צריך עיון גדול, ונראה דישוים הכי גניי הדין ובסימן תקפה פסק דבכל גוני יצא, ונראה דכתב הטור הוא למצוה בעלמא לכתחלה: * כתבו התאונים וכו'. ובספר משה רב דבס' שהג"א אף בקדוש סיום לא טה קדוש אלא

שער העיון

(טו) הגר"ו ודרך החיים ושארי אחרונים הרבה, ולא פלבוש: (יז) מגן אברהם ושי"א, וענין לעיל סימן קסו סעיף יט דאפלו קטנים שאינם בני ביתו: (יח) כל הפוסקים: (יט) מדריכו וט"ז ושי"א, ולא פלבוש: (כ) ומטילא אז אינו יכול לקדש בשחרית אף אם ירצה לתן הפוסק לאחרים, דאין קדוש אלא במקום סעודה, אכל לא דהא פטור ממענה: (כא) אחרונים: (כב) בין מהני שאינו אוכל עמקם, או שכתב יצא פן משמע בבית יוסף: (כג) פנון אברהם ואלהי רבה ושי"א:

הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן רֵעַן

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כה]

וְכַל-שֶׁכָּן²⁹ אִם אָכַל מִיַּד תְּרֵימָא מִתְּמַשֵּׁת מִיָּנִים דְּיָצָא³⁰ וְכוּ', אֶלָּא קִצִּיד הַלֵּב כְּמוֹ יָיִן³¹ וְכוּ', אֶלָּא בְּמָקוֹם הַדְּחָק³².

29 משמע שאכילת מיני מזונות עדיפה על שתיית יין, וכן הוכיח הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' כז) מדברי הרמ"א שכתב שבברית מילה יתנו לתינוק לשחות מהיין, ולא סמך לכתחילה על כך ששתיית היין תיחשב סעודה.

30 ובאופן זה שיוצא ידי חובה באכילת מזונות ורצוה לשתות שאר משקים עם אכילתו, כתב לעיל (סי' קעד ס"ק א) שאם שותה מלוא לוגמיו יין, ודעתו היתה לשתות עוד משקים, פוטר היין את שאר המשקים. אמנם אם שותה פחות ממלוא לוגמיו יין, כתב בביה"ל שם (סי' ב ד"ה יין) שצ"ע לדונא.

ואם רוצה לסעוד מיד אחרי אכילת המזונות, דעת הגרי"ש אלישיב (וואת הברכה פ"י הע' 3) שצריך לברך קודם לכן ברכה אחרונה ולשהות פרק זמן עד הסעודה, כדי לא להיכנס לספק ברכה אחרונה.

31 ומיץ ענבים, האם דינו כיון ונחשב כסעודה או שדינו כשאר משקים, דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק קובץ זמן שמחתינו עמ' צג) שמסתבר שאין יוצא בשתייתו, כיון שאינו סעיד, ומי"מ כיון שאין ראייה ברורה לכך, אם סמך על כך שמיץ ענבים יחשב כסעודה, לא יחזור ויקדש, אלא ישמע קידוש מאחר. וכן דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"י עמ' מט) ששתיית מיץ ענבים אינה כשתיית יין להיחשב על ידי כך כקידוש במקום סעודה. מאידך, דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ה ס"ק יג אות ב), שנחשב כקידוש במקום סעודה, וכן דעת הגר"ש איערבך (שולחן שלמה ס"ק י) שנחשב כקידוש במקום סעודה כיון שמסעיד סעיד.

32 והיינו בקידוש של שחרית, אבל בקידוש של לילה, כתב בשערי צ"ח (ס"ק כט) שאין לסמוך על דעת המקילים, ואף במקרה ששותה כוס יין מלבד כוס הקידוש, כתב (שם) שיש לעיין אם לסמוך על זה.

[משנ"ב ס"ק כז]

וְיֵין סוּעַד הַלֵּב³³ וְכוּ', דְּיֵישׁ לְסַמֵּךְ עַל הַשְּׁלֵטִיגְבוּרִים בְּשַׁחְרִית³⁴.

33 ולענין תמרים, כתב התוספת שבת (ס"ק טז) שאין אכילתם נחשבת סעודה, ואף שכתב השר"ע לעיל (סי' רח סי"ז) שבדיעבד אם בירך על אכילתם ברכת המזון במקום 'על העץ יצא', הוא משום שהם מוזנים אבל אינם סועדים [ומה שכתב המג"א (שם) ס"ק כה) שתמרים סועדים, הוא טעות סופר], מאידך, הפמ"ג (א"א ס"ק יא) כתב שאכילתם נחשבת סעודה, לפי מה שכתב המג"א לעיל (שם) שהם סועדים [וראה במשנ"ב לעיל (שם) ס"ק עו-עז]. והכפ החיים (ס"ק מג) כתב, שמאחר שמסתימת לשון השר"ע (כאן) נראה שכל הפירות אינם נחשבים לסעודה, יש להחמיר.

ולענין אכילת אורז שתהא אכילתו נחשבת לסעודה, לפי הנוהגים לברך על תבשילו 'בורא מיני מזונות' [ראה שו"ע לעיל (סי' רח סי"ז) ובמשנ"ב שם (ס"ק כה ו-כח) ובמה שכתבנו שם], ראה מה

שהביאו בזה בקובץ צהר (ח"א עמ' קמ) מנרולי הפוסקים, וכן בספר שלמי חודה (עניני ברכות עמ' נו).

34 וכן שתיית משקה שכר וי"ש, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' עג) שמועילה לשיטה זו כמו אכילת פירות, כיון שאין צריך מזון שיסעד את הלב, ומי"מ כתב, שבאופן זה אף בשעת הדחק לא יקל לסמוך על כוס הקידוש בלבד, אלא ישותה עוד כוס מלבדה.

[משנ"ב ס"ק כז]

דְּהֵינֵי שְׁלִשְׁתָּה שְׁעוֹר רְבִיעִית³⁵, וְיֵישׁ אוֹמְרִים שְׁאִינֵי יוֹצֵא יָדַי קְדוּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָה אֶפְלֵי לְשִׁפָּה שְׁעוֹר רְבִיעִית, וְכִּי צָרִיךְ לְשִׁחוֹת רְבִיעִית יֵין מִלְּבַד הַכּוֹס שֶׁל הַקְּדוּשָׁה³⁶.

35 ואף שמקיים באותה כוס שתי מצוות, חזרי 'אין עושים מצוות חבילות חבילות', כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' נט) שלא נחשב 'חבילות חבילות' אלא בשתי מצוות שערשה אותן בשתי פעולות, אבל אם עושה רק פעולה אחת ומכוין לצאת בה ידי חובת שתי מצוות, אינו בכלל זה. עוד ביאר בזה בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"א תשובה כז), שדין 'חבילות חבילות' נאמר דוקא בשתי מצוות החייבות בכוס, כיון שמשתמש לשתיהן בכוס אחת, אבל ברכת הברית חייב אינה מחייבת בכוס מעיקר הדין, וכמבאר בשו"ע לקמן (סי' תרכ"א סי"ג) שביום כיפור מברך אותה בלי כוס. והוסיף הגרי"ש אלישיב (אוצר הברית ח"ב עמ' קלט הע' ג), שלברכת המילה אין מקור בנמרא ואינה אלא משום כבוד המצוה, ולכן אין זה בכלל שתי מצוות.

36 ובדברי הרמ"א שכתב 'אבל נהגו לתן לתינוק, ביאר הגר"ש איערבך (שש"כ פני"ד הע' פב) שנהגו כן כיון שחששו לשיטות ששתיית יין לא מועילה להיחשב כמקום סעודה, אבל דעת הרמ"א שעיקר הדין כשיטת הגאונים בלי פקפוק.

[שעה"צ ס"ק כט]

יֵישׁ לְסַמֵּךְ עַל הַפְּקָלִין אִם אֵין לוֹ יֵין בְּלִי-בְּיָד³⁷, אֶבְל קְדוּשׁ שֶׁל לֵילָה אֵין לְהַקֵּל בְּהֵנָה³⁸.

37 וכן הורה החזו"א (ארחות רבינו ח"א עמ' קיג), שבקידוש של שחרית די בכוס של קידוש כדי להחשיבו מקום סעודה, ולא צריך כוס נוספת.

38 אמנם לענין קידוש בליל שבת בבית הכנסת, סתם במשנ"ב לעיל (סי' רסט ס"ק א) כדעת המקילים שישותה רביעית מכוס הקידוש ודיו.

[ביה"ל ד"ה כתם הגאונים]

לא היה מקדש אלא במקום סעודה נמנה ולא מיני תרומה או יין³⁹.

39 ומי שאבל מיני מזונות אחר קידוש היום, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' רסט), שכשבא לאסול את סעודתו העיקרית, ודאי נכון שיחזור ויקדש שנית קודם הסעודה.

הלכות שבת סימן רענ

באר הגולה נג

ל סוד ודבנו נהנים
חלק א וקט"ק
והחיות מילתו פקק
כט מ שם מהא
דראש השנה כ"ט
ג רא"ש ב"ר ש פק
ז"ר פסחים בשם יש
אוקרים ופירקי מהא
ה פתני הגות פקק ה

במקום סעודה (כג) וגומר סעודתו (כד) במקום אחר. ודוקא אבל להם (כה) או שמה זון. אבל אבל (ו) [ו] (ז) פרות לא: הגה ולפי זה היה מתיר למוהל ולסנדק לשתות מבוס של מילה בשבת בשחרות אם שותין (כז) בשעור (כ"ט), אבל נהגו לפני להינזק (הנמ"י ט"ק ב"ט): ו (כה) *ואם קדש בביתו ושמע (ס) שכנו (כט) ושלחנו צורך לפניו, יוצא בו, דשפיר הני מקום סעודה, (ל) *ובגזון שנתפון השומע לצאת ומשמיע (ט) להוציא: ז ייש אומרים שאין מקדשין אלא לאור הגז, יגיש אומרים שאין הקדוש תלוי בפר, פאכ"י ק"א ס טור בשם גאון ופירכי בשם רבנו שפירא וכן פתני הגות פקק ה

שערי תשובה

[ז] פרות לא. עין בה"ט. נעזן בגז"ר מל"ג סימן יב שפסקה במה שאיכילם פת כיסנין במקום סעודה, וכתב כיון שהגאונים חקלו בשבת כוס לא גרע פת כיסנין, ועיי' וכו' ב"ר דהאידנא נהגו עלקא בפשיטות לאכל פת פיסנין אחר קדוש היום ביום ולבדק טעין ג' ואחר זמן טעירים, אך מה שנתקנים לילך לבית חסן או מילה ואין שם פיסנין אחר קדוש רק מיני מקרים וקא"ר"י, אין לו לקטע שם כלל, ולא סגי במה שהמקדש ישמה כל הכוס דלדעת הגאונים חשיב כסעודה, והנהו לשתות עצמו, אבל לא ספק לאסורים, עין שם:

באר הלכה

במקום סעודה נמורה לא מיני חגיגתא או יין⁽³⁹⁾: * ואם קדש וכו', עין כמה שכתבתי במשנה ברוחה וצפלו לכתולה, וגם יהוא הדין שפסקדש על הפת וכו' וקשה, דלמנן בסימן רעו פסק השלחן צורך בסעודה ודוקדלה אומר קישיב, והטעם כתב שם בבאר הגז"א משום דהסבא דרביעין קביעות קשהא להוציא אתריסן, ושייבד דידן כמו הסבא דידהו, ותאקי יכול להוציא שכנו קשהא בבית אחר? ואפלו הרמ"א שם דסביבא לה דמטר בעמידה, הלא מבאר השעם בבית יוסף דבין שפוקעין עצמן לצאת ידי הבדלה קובעים נפי ל'בורא פרי הגסן, עין שם, הרי דעל כלי פנים בעינן שיקבעו יחד, ולא קשהא בבית זה ושכנו בבית אחר, הלא שפך על זה שם קביעה כלל, ולענין דיעבד לא קשה מידי, דכבר פסק בסימן קסו סעיף יג דבדיעבד יכול להוציא אפלו בלי קביעות כלל, כי קשה לי, אלא דמתנן אבנתם דחבב דאפלו לכתולה יכול לקדש בשביל שבדו ומהסוגיא דשם בפסחים ק"א דאייתא שם: לאפיקי אותמים ידי חובתן דאכלי ושתו וגו' בבי כנישתא, אין ראיה לפי מה שפירש הר"ן שם בתרעא קמא דארוחין מפרין לאכל בבית הנקטת מקפת העדקהו, אם לא שנדחק עצמו, דכיון שמתן השומע לצאת מקרי קביעות אפלו אם הוא בבית אחר: * ובגזון שנתפון וכו', עין בסימן ריג סעיף ג בחדושי רבי עקיבא איגור שם שהערה, לפי מה שחדש המגן אבנתם בסימן ס דמצנה דרבנן אין צריך סנה לצאת, ושתנה הדין שם, ואבי"ן לכאורה נראה דהיא הדין בעניניו, לפי מה דפסק המגן אבנתם בסימן רעא דמדאורייתא יוצא בתפלה, אבי"ן מטילא יתיה יוצא בדיעבד אם רק נתפון לשמע אף שלא כון לצאת ידי הפעולה, ואלם לפי מה שכתב החוטפת שבת והגאון רבי עקיבא איגור בסימן זה, דבסתם אמרינן שאין מכוון לצאת בתפלה משום דמצנה קדוש הוא במקום סעודה, ניתא הכל, וגם עקר דינא דהמגן אבנתם, מוכח בסימן ריג סעיף ג דהשלחן צורך לא סביבא לה לחלק פנה, וכן במגן אבנתם בסימן ס שפסק דבגז"ר המגן אבנתם מאד, וכן מהגרי"א מוכח דלא סביבא לה

באר היטב

והוכיח בראיות דבכוס של קדוש ששתה בשעור רביעית דצא ידי קדוש במקום סעודה: (י) פרות לא. ומיני תרומתא מה מינים יצא, דהא עכ"פ תשיבי טפי לטענת שבת מין: ושכר אף על גב דהני חמר קדישה לא יצא בו במקום סעודה דלא סעיד כמו זון, מ"א, לפי"ו נ"ל דכ"ש בקאנורי"א דלא יצא: (כ) שכנו, וצפלו לכתולה יכול לקדש בביתו כדי שישמעו ואפלו הוא אינו אוכל, וכמ"ש סימן רטו, מ"א, ע"ש: (ט) להוציא, ובמנן הנה שחשי"ן אינו מקדש אלא משום מנהג, לא יצא השומע אלא כן נתפון להוציא, ב"י, מ"א:

משנה ברורה

(כג) וגומר סעודתו. עין לעיל בסימן קעח סעיף ב בהג"ה, דלכתולה לא יעקר ממקומו בלי ברכת המזון, אך בדיעבד כשעקר אין צריך לברך ברכת המזון מקדשם אלא אחר גמר הסעודה: (כד) במקום אחר. ושם (נד) אין צריך לברך עוד על הכוס קדם שישעוד, דהא כבר יצא ידי קדוש: (כה) או שמה זון, וכל שפון⁽⁴⁰⁾ (כז) אם אבל מיני תרומתא מתמשת מינים דיצא⁽⁴¹⁾, דהם תשיבי טפי לטענות שבת מין, (ט) אבל שכר ושאר משקין, אפלו אם היו חמר מדינה, אין יוצא בהם במקום סעודה, דלא סעיד הלב כמו יין⁽⁴²⁾, ועין בתהושי הגאון רבי עקיבא איגור ובהוספת שבת שהוכיחו, דלכמה ראשונים אינו יוצא ידי קדוש במקום סעודה על ידי כוס זון, ועלי"פן נראה שאין להקל פנה אלא במקום הדחוק⁽⁴³⁾: (כז) פרות לא. דחמש מינים נקרא מזון, וזון סועד הלב⁽⁴⁴⁾, אבל שאר דברים, (כז) אפלו אבל מהם הרבה אינו חשוב סעודה כלל, ועלי"פן מה שנתקנים לילך לבית חסן או מילה, ואין שם כיסנין אחר קדוש רק מיני מגדים, אין לו לטעם שם כלל, ולא סגי במה שהמקדש שותה כל הכוס אף שהוא מחזיק רביעית, דזה מהני רק לשתות עצמו אבל לא לאחרים (ואחרונים). והנה בשלטי"גבורים כתב דאף בפרות די, דכל סעודה שבת נחשבת קבע, אף דעת הטור ושלחן צורך עקר (מ"א), אף אם חלש לבו קצת ואין לו צמח מתמשת המינים לטעור אחר הכוס, (כט) דעת אינה אחרונים דיש לסמוך על השלטי"גבורים בשחרות⁽⁴⁴⁾, אבל בפילה בודאי אין לסמוך עליו, דשארי פוסקים לא סביבא להו בניה: (כז) בשעור. דהנהו שישתה שעור רביעית⁽⁴⁵⁾.

(טט) ויש אומרים שאינו יוצא ידי קדוש זון מלבד הכוס של הקדוש⁽⁴⁶⁾: ו (כה) ואם קדוש, והוא הדין (ל) הצפלו לכתולה יכול לקדש בביתו כדי שישמע שכנו הדין (לז) בביח אחר (מ"א). ואם שכנו יודע בעצמו לקדש, מהני הקדוש שלו אפלו הוא אינו אוכל בעצמו, וכדלעיל בסעיף ד, ועין מה שכתבנו שם בסעיף קטן כ. עוד כתב המגן אבנתם, והוא הדין שפסקדש על הפת שיקבל לברך להם המוציא: (כט) ושלחנו צורך. נראה דלאו דוקא, אלא הוא הדין שצורך לצאת לא לתור גס"פ מניין, פינן שתיקה וצתו לזה בשעת הקדוש, וכפ"ל בסעיף ג בהג"ה: (ל) ובגזון שנתפון וכו'. לאו דוקא בענין זה, דהוא הדין שכל שמתקדש לאחרים דינא הכי. (לג) ויכשהו שיתחבר מקדש בבית המדרש (לד) בזמננו, לא יצא השומע אפלו אם יתכונן לצאת והוא רוצה לטעור שם אחר-כך,

שער העירון

(כז) מגן אבנתם: (כה) מגן אבנתם: (כו) אחרונים: (כז) חגיגתא, וכתב שכן כתב האליה רבה: (כט) הוא דעת הלבוש, וזכו אחרונים העומדים בשיטתו, ומכל מקום בקדוש של שחרית יש לסמוך על הפולין אם אין לו זון כל-כך⁽⁴⁷⁾, אבל בקדוש של לילה אין להקל בזה⁽⁴⁸⁾, ואפלו אם ישנה עוד כוס אחד בפילה מלבד זה, גס"פן יש לעזוב אם נסמוך על זה, דכמה ראשונים חולקין על זה, כמו שכתב בתהושי רבי עקיבא איגור: (ל) מגן אבנתם: (לז) אף דמתוספתא ק"א דבר המתחיל דאכלי ושתו"י לא מוכח כי אם בחדר אחר, מכל מקום נראה דהוא הדין בבית אחר לגמרי, דטאי שניא, וכן משמע במחצית השקל ובהגרי"ו, ועין שם מה שכתב עוד בזה, ודע, דלפי מה דמסקו החוטפות שם דמתוך החרד מהני וצתו לכתולה, וכן פסק הרמ"א לעיל בסעיף א, אין לנו מקור לטעור זה מהמקרא, והמחבר דפסק כן בפשיטות, נראה משום דסביבא לה דמתבאר הכי: (לז) אלה רבה: (לג) מגן אבנתם: (לד) הני דהיום הוא מקבן רק משום כנהג:

הלכות שבת סימן רעג רעד

ואם הוא נהנה בקצור יותר מפני האויר, או מפני הזבובים, (לא) מקדש בקצור ואוכל שם אף-על-פי שאינו רואה הנה, שהפרות לענג נצטוו (ו) ולא לצער, (לב) *והכי מסתברא:

א שבת קיי"ו ברכ
פנא קפוש רש"י
המב"ט בפרק ו
החלכות ברכות ב-כל
בו קש"ט ונהגים
הבית יסף קל"ט
גודלים ושב"ט וכן
ג שב ויכ"ו וראו לפי
פרש רש"י ובכ"ב
ל"ט ד' ברכות מ"ז

רעד דיני בעיצת הפת בשבת, וכו' ד' סעיפים:

- א *בוצע על (א) שתי (ב) [א] כבוד (ב) (שלמות), שאוחז שתייה (ג) בידו (ד) ובוצע (ה) בהתחוננה: הגה ונרקא קליל שבת ר"ע, אכל ביום השבת או קליל יום-טוב בוצע על העליונה (כל-יב) והנהות מייטווי ס"ח מהלכות חמץ ומצה, וקטעם הוא על הנהגה: ב ימצוה לבצע בשבת (ו) פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה (ועין לעיל סימן קסז): ג יאין המסבין רשאין (ו) לטעם עד

באר היטב

(י) ולא לצער. הנהגה מצטער הנהגה, הא לאו הכי צריך לאכל במקום זה, מ"א קש"ט רש"י:

(ב) כבוד. וגם נשים הנהגות לבצע על ב' כבודות, מקדכי קש"ט ר"ה, אבודקתם. אם יוצאין בעגה ששורפה קצת לענין לחם-משנה, עין שו"ת שער-אפרים סימן א ובתשובת חכם צבי סימן סב: (ג) התחוננה. כ"ח קטב לבצע על העליונה, דאין מעבירין על המצות. וט"ו קטב: ואני נהגתי בשמכרין על התחוננה מניח אני אותה קרוב אלי יותר מהעליונה, נקצא שפוגע אני החלה פתחוננה, ואין פאן מעביר על הפצוה, ומ"א קטב: ול"ג בהכרע דבתחלה עינינו למעלה בשעת אמירת ויכלו, ובשעת המוציא נחם העליונה בידו ונתינה למטה וקצוץ עליה. והמקדקים נוהגים לרשם בפסין קדם ברכיה, כ"ח, מ"א. ועין בספר הפניות מענין הברכות

שערי תשובה

[א] בברות. עין בה"ט. ועין בשי"ת ח"צ סימן סב וסימן סג, ונעשו קל"ט קטר פליה בפלגות הרא"ש ור"ל, ודק"א"ש אם התפרן אינו יותר מחלק אחד ממ"ח לא מקרי חפרון, וק"ר"י אפלו בחפרון מוצט נפי לא מקרי שלם. ואם צדין לא נחמף ממנה, רק לפי ששברך ונחמף הוא עובר לחתך, האריך קנה בשער-אפרים ולא אקרינן בחתך דמי אפלו יותר מאצבע ודצאין ב', ועין בח"מ וי"ש באה"ע סימן קנ"ג: והח"צ נראה שמקדים לדברי זמנו השער-אפרים, ובשי"ת קוסם-שמואל סימן סה קטב ב"ב בענין זה, ולא נחמף לה למיטר דהעומר לחתך לאו כחתך, אלא כיון דאיכא אינשי דאכלי אר' ששברך ונחמף, לאי עומד לחתך ק"ינן בה (וע"ש שכתב דראוי הוא לאכילה לצאת מר"ש כמ"ש הרא"ש בפרק כל שעה כו' ע"ש, וזה לא חדרא, והכל מקום כיון ולא ארחה למיכל פת חתך כל-צדו שפיר קרוי עובר לחתך מן העגה הזאת הראוי לאכילה). והנהגה שש"ת שפסוף ספר מנסח-עקב סימן יב באשה ששעמה להמים לכבד שבת ושקתה מלטל חלה קדם אפשה והעלה אוח"כ, אם קטר לקח וו ללקח-משנה, וכן אם מנחמת אפור הצריכו קליפה או נטילה

מחלה שבת, כיון דאין מפרשין רק התיקה קטנה, וכמד בהכרח ולא מקמת שהפצוה דוקה עליו עושה אותה פריסה, והיא רואה מעבירין חף פא, ע"ש שכתב שיש ששקפו עליו צוה, ועין בשי"ת הרי"ה רמ"ל סימן ב הסיים לדברי החולקים, ועין במג"א לענין לבצע על פת הבאה בכיסוף, כשקובע עליו יוצא, אכל אין להניחה ללחם-משנה, ובה כמ"ב שהנוהגים עפ"י הא"י מסבירין על השלחן י"ב בברות קטנות לכל סעודה, ששה על-ידי ששה כסין שני סגולין, ולוקחין ב' המצעים ובציען מאהר. והא"ר קטב בשם הש"ת: בשערי"ת ח' כו', וליקא, ואף מי שאינו יודע הפניות, אם רוצה לישר קצוץ באופן שנוהגים מארי דרוין ולבו לשמים שזאת חשוב לקר' ה' קאלו כן, הא מלתא בעליקא היא וכמ"ש לעיל סימן כה, עין קש"ט. ועין באגרת הרב"ז שאף ביום-טוב שחל בשבת יש לסדר הי"ב לחמים, שגם לחם הפנים היה מסדרין ביד"ט שחל בשבת. וקטב שאין לבטל הסדר בכל יד"ט שעושים ג' סעודות, לאפוקי שבת הראשונה או ע"פ שחל בשבת כו', ע"ש. ולא ידעתי מקום למה דמשמע מדברי שאין מקמינן ג' סעודות בשבת ור"ה, וגם לא ידעתי לחלוח ספור י"ב לחמים בג' סעודות, וצ"ע:

משנה פרושה

אלא-אם-כן נהפנו השליח-צביר להוציא: ז (לא) מקדש בקצור ואוכל שם. אכל לא מקדש בפית ולאכל בקצור, ויבדלעיל בסעיף א: (לב) והכי מסתברא. והינו (לס) במצטער הרבה, דאי לא הכי צריך לאכל נרקא במקום נר"ה. ועין בפר"מ מגדים שמוצדד,

באר הלכה

כן, ודבר פארתי זה שם בכאור הלכה: * והכי מסתברא. עין בבית-יט"ף. ופי' הנראה דהכנתו בהשלחן-צרוף קאי רק אסיפא שהוא נהנה בקצור יותר, ואי לא הכי, הרבה גדולים ראשונים סבירא להו דצער הסעודה מלחיה בבר. וממלא צריך להיות הקדוש שם, דאין קדוש אלא במקום סעודה:

דיותר טוב שיקדש בפית ויאכל מעט ואחר-כך יגמור סעודתו בקצור. ועין בסימן רסג סעיף ט מה שכתוב שם מענין נה"א:
א (א) שתי כפרות. זכר לפן, דכתיב "לקטו לחם משנה". (ב) וגם ביום-טוב צריך לבצע על שתי כפרות. וגם הנשים (ג) מתחכות בלקח-משנה, שהיו גם-כן בנס הפן. ואם יוצא בלקח-משנה פת הבאה בכיסוף, עין לעיל בסימן קסח סעיף ז שם במשנה פרושה וביאר הלכה: (ב) שלמות. וענה ששורפה קצת וצדין לא נחמף ממנה, יש אומרים דיוצאין בו לענין לחם-משנה, עין בשערי-תשובה. (ג) אם אין לו פת שלמה, אינו מעכב, ויכול לקדש אפלו על כניח פת. ונכון לנהוג שזו שבוצע יבין לפטר בכרית 'המוציא' כל המסבין, וגם יאמר להמסבין שיבטו לצאת בברכותו, כרי שכלם יצאו בלקח-משנה. וכשמוציא אחרים יאמר 'ברשותי רבותי', אף-על-פי שהוא הפעל-הפית או הגדול, והוא מדרך עגונה: (ג) בידו. בשעת 'המוציא': (ד) ובוצע וכו'. שהרי לא נאמר לחם משנה אלא בלקיטה. ורש"ל ושל"ה נהגו לחמף שניהם, בפרוש הרשב"א, וכן הככים הגר"א. ואם מקפיד על ההוצאה, עושה שלש חלות גדולות ושלש קטנות ובכל סעודה בוצע אחת גדולה ואחת קטנה. והעולם נוהגין בהשלחן-צרוף. קטב הפר"מ מגדים: אם אין לו בשבת פת ישדאל פי אם פת אינסי-יהודים, מתר לאכל ממנו, ועין שם עוד: (ה) התחוננה. הפ"ח תמה, דאין מעבירין על המצות: (ו) וט"ו תמן זה, ונהג להניח התחונן קרוב אלי יותר מן העליון, ונקצא שפוגע חתלה בתחוננה, (ז) או לוקחין העליונה בשעת ברכת 'המוציא' ומניחין אותה למטה ובוצעין עליה. ועין לעיל בסימן קסו סעיף א בהג"ה, שלא יחמף בפטר עד אחר הברכה, כדי שיהיו הכפרות שלמות, עין שם. (ח) ומקדקים גיילים לרשם בפסין קדם ברכיה: ב (ו) פרוסה גדולה. ולא מקוץ פרעבתו, כיון שאינו עושה פן בחל, ודאי פננתו שחביב עליו המצוה ורוצה לאכל הרבה: ג (ז) לטעם וכו'. הינו, אף-על-פי שנתן הבוצע לפני כל אחד ואחד את חלקו, ובג"ל בסימן קסו סעיף טו, עין שם:

שער הציון

(לס) מנדאברתם ושי"א: (ב) ומפ"ם ושארי פוסקים: (ג) אחרונים: (ג) תי"א: (ד) מנדאברתם: (ה) מנדאברתם:

